

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.За све остале земље годишње
20 фран. у вјату, на по године
10 фран. у вјату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштомском
уштомом непосредно админис-
трацији „Гласа Црногорца“ на
Цетиње, а коме је наручице, г.
Петр, Рамадановићу, к. п. аген-
ту у Котор. Доноси се шаљу
уредништву. Рукописи се не вра-
ћају.На огласе плаћа се на сваку
ријеч или на број од пет слова
по 2 новчића на први пут, а
на сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ.

— Његово Височанство Књаз Мирко повратио се из Млетака, праћен г. М. Поповићем, адјутантом Њ. Краља. В. Господара. Свадба Његовог Височанства са срећом је углављена и прославиће се ако Богда на идући Петровдан на Цетињу.

— Њ. Кр. Височанство Господар изволио је изјавити, преко овдашњег министра француског, Влади Француској Његово сажаљење за случај пропасти силом вулканском једног дијела острва Мартинике и вароши Сен-Пијеру њеним колонијама. Предсједник француског републике и министар иностраних дјела захвалили су Њ. Кр. Височанству на сажаљењу.

— Гђа баронеса Макио дошла је на Цетиње.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 3 маја.

Петротрадско „Н. Врмја“ одговара на најновије експозе грофа Голуховског у делегацијама о балканској полигиги, како слиједи: „Једном у години, за вријеме васједанга аустро-угарских делегација, спољна политика Хабзбуршке монархије служи предметом официјалног извјештаја министра иностраних дјела и за тим јавних парламентарних расправа. Ова године, мимо очекивања можемо рећи, доста хладнога објављена, да предстоји објављена „мирнога“ тројнога савеза, који по љубавном привању грофа Голуховског, наводи себи драгоцјену допуну у паралелно с њим дјелујућем двојном савезу, — главно је у извјештају панегирик руско-аустријском споразуму о балканским пословима, који се спровођа чудноватом импровизацијом о његовим вадацима и логичним посљедицама. Основни принципи нашег тако званог споразума с Аустро-Угарском одавна су повнати: они су чисто негативног карактера. Желећи одржати, ради мира, по могућности што дуже садашње политичко status quo на Балкану, Русија и Аустро-угарска рјешили су г. 1897. да не предузимају ништа у обзираним пословима на полуострву без претходне искрене и пријатељске измјене мисли. То је сва суштина тога споразума. Ако његова садржина није била објелодањена, узрок је томе само што се није имало што објелоданити. Још прошле године гроф Голуховски сам се изјавио, да не постоји управо никаквог руско-аустријског уговора или формалног споразума него присто добро „сагласје“ у балканским пословима. Ипак неки аустро-угарски преставници на Балкану а такођер бечка и пештанска штампа без оклијевања користили су се покровом тајне, која тобож објављује споразум, на ту сврху, да на сваком кораку напомињу балканским Словенима, особито Србима, да их је Русија издала на милост и немилост Аустрије. Само релативно недавно утишали су се бони вапаји и жалбе Словена на ту руску издају, и они су стали гледати мирније на тај споразум,

хвала на првом мјесту умишавајућим увјерењима руске штампе. Сада се грофу Голуховском очевидно свиђело да освежи утисак, који је превизело у своје вријеме објављено тога споразума. Треба констатирати, да аустро-угарски министар спољних послова није пожалио цвјетова краснорјечија да успјешније испуни свој задатак. Ако је прошле године он лакокомислено изјавио, да је руско-аустријски споразум скоро нешто налик на правни звук, то сада он хоће да увјери свијет, као да је Русија силом овог споразума братски подијелила с Аустро-угарском све плодове својих напора и жртава, одрекавши се и од свог историјског моралног престижа на Балкану, и од своје тако драго купљене, општепризнате приврствене политичке улоге! Одсад унапријед, по мњењу Голуховског, неће бити ниједне претјеза на Балканском полуострву. Одсада су Русија и Аустро-угарска обавезне, да се старају о подржању равногтеже свога равного положаја (paritatis-he Stellung). Само силом тога, што Русија предлаже Аустрији, као доброј сусјетки, да ступи у искрене и отворене односе, да се избјегну сасвим изливши неспоразуми из неовјерљива, гроф Голуховски држи, да је Русија подијелила с Аустро-Угарском све своје моралне тековине на Балкану! Што се тамо има дијелити? Ако се има дијелити, треба и узимати. Али гроф Голуховски изјављује своје задовољство поводом тога, што је тврдо установљено, да ни Русија ни Аустрија немају себачних цијеља на Балкану, и да обје државе не траже тамо земљишних тековина. Тако ли је? Русија одиста не тражи, и о томе нико не сумња; али Аустро-угарска је дужна још да докаже своју бескорисност *изласком из Босне и Херцеговине, рок окупације којих је већ истакло*. Ето, када изађе из ових крајина, моћи ће се говорити о нашој уважаној бескорисности и не тражењу земљишних тековина. Тада ће се вјеројатно и морални престиж Аустрије повисити на Балкану и она ће имати право да извјесног степена на равни положаја са Русијом. А до тада нека се аустроугарски министри оставе искуствених програтних тумачења веома прозотога и јаснога нашега „сагласја“ са Аустријом. Бестих тумачења ово ће сагласје бити добрим сагласјем и без сумње донијеће добре плодове обим странама, па такођер и балканским Словенима. А таква тумачења доведше само к оним печалним неспоразумима, који, као што се изјавио гроф Голуховски, „могу поникнути при најинтимнијим односима“. Најбоље је средство против тих неспоразума по његовом мњењу, искрена и отворена објасњења. Али „објасњења“ нема баш у његовим говорима. Напротив бесједа грофа Голуховског носи на себи нише педагошке, него ли политички карактер. Она је пуна педагошких савјета, како треба да се понаша Турска, Бугарска, Србија и Русија — равајуће се по себи. Он хвали Румунску и износи је свима као примјер, сасвим тако, као што педагог похвалује ученика, који се одликује добрим владњем. Али није добар педагог онај, који чита настављања. Настављања су, напротив, и

досадна, и некорисна у најбољем случају, а у најгрђем раздражују. Тако ми не видимо у овом случају у бесједа грофа Голуховског ни доброг политичара ни доброг педагога. Да, треба још надодати, да нама нијесу ни мало потребита настављања“.

А бечки „Рајхсвер“ завршује свој чланак о истом предмету овако: „Добра времена балканских Серенија прошла су. Надамо се за вавда. Ово је најрадосније од свих промјена: велики су опет велики а мали опет мали“.

Која разлика између ове експертације и хладног разлагања главног органа руског јавног мњења!

ИТАЛИЈА У ТРОЈНОМ САВЕЗУ.

Пошто се о овом предмету не престаје говорити, римска министријална „Трибуна“ опомиње своје читоце, да се чувају вијести, које одиста нијесу тачне. Не треба бити посвећени у тајнама да се то схвати; доста је хладно проучити те вијести и анализирати их логично, имајући на уму прошлост. На оповргавајући неке вијести наставља: „Тако је исто очигледно, да не може бити, што многа тврде, то јест, да се ових дана отпочело између савезница преговарати о трговинским уговорима. Очевидно је да би та изјена мисли узалудна била прије него се утврде царинске тарифе, на основу којих ће се преговарати. Напротив држимо да имају право они, који тврде, да је Италија одлучила, да не мења своју политичку, прије како јавног јамства да ће се нови трговински уговори закључити, како је за први пут. Други пак саопштавају да је државна тиче се модификација, које би се унијеле у постојеће клаузуле. Очевидно, то је поље дискусије непознато. Јер ко може говорити поуздано о клаузулама тим и потреби да се измјене у којима се тичу Италије? Садржина уговора је још свеће тајна, и ерменеутичари, који су покушавали да продру у ту тајну, само нагађају. Што је истина, то је, да говорници и писци политички не знаду, какве су то клаузуле уговорне. Дакле нико не може рећи, да ли их треба мијењати. И могло би се додати да не треба томе давати велике важности. Јер у свирани међународни уговори не важе шиклоко то онемо што је у њима написано, колико и много нише, по времену у који су позвани да покажу своју снагу, по људима, који имају да излучају и примјењују, по приликама, које слиједе једне за другима од дана до дана, од часа до часа у међутројном свијету. Све што има већу важност него ли дословна садржина какес одређене клаузуле. Али и остављајући то на страну и прелазећи са општега на специјално, јели истина да нови односи са Француском — а то је есенцијална тачка, на коју се обраћа пажња — налажу Италији, да модифицира трактат, да се донесе у сагласје са тим односима? Прије свега, требало би доказати да се тројни уговор зблиа тако специјално тиче Француске, и да је Француска циљ тројног савеза. Али узимало да је главно питање односи и да Француском: зар отуд слиједи, да догична клаузула мора бити промијењена, пошто су се ти односи промијенили? То би требало доказати. Већ смо рекли, да паркиште подржавајући ниш прилике, људи и издајбе расисложене (ambientes), меколи никакве формале, што доказује и сам факт, да су могли постати односи с Француском изврени, као што су данас, у пркос трајућег тројног уговора. Ако дикле при обнављању тројног савеза остану исте клаузуле, значаје да је наша влада послје зрелог суђења дошла до увјерења, да оне неће моћи никада прекинути оне добре односе са Француском, које у Италији сви, влада и народ, хоће да буду асолоуно уздржани“.

К овом чланку „Франкфур. Цајтунг“ онајко „Из овог чланка најприје треба да схватимо, да Италија хоће, да објављене тројног савеза зависи од трговинско политичких успјеха. За тим је интересантно, што официјални лист говори о вриједности цисаних уговора. Они не зависе од текста, него од времена, прилика и људи. То значи,

да је Италија свјесна поташкоћа промјене уговора, али да се ипак нада, да ће веће користи у политичком обзиру постићи, а да веће обавезе на себе не узме. А то се трудно може сложити“.

Франкфуртски лист, као што је познато, кадикад добива надахнућа из Берлина.

БРАТСКО ПОСРЕДОВАЊЕ.

Усљед посљедњих протеста и демонстрација бугарских против посвећења архимандрита Фирмилијана за митрополита у Скопљу, петроградско „Н. Врмја“, главни орган јавног мњења руске престонице доноси на првом мјесту важан и озбиљан чланак, који доносило у сљедећем изводу.

Завршетак прве четврти вијена, ових дана наућене од почетка нашег рата за ослобођење, обљежен је новим пламеном међусобне распре Југословена. Назад двадесет и пет година Русија је узела на себе тешки и велики подвиг, да настави дјело ослобођења, отпочето херојским напорима малог српског народа. Вољом судбине, рат је његовим учесницима уродно плодом, који нијесу ни из далека исте вриједности. Најсрећнији су били Бугари, који тек што нијесу постигли, нашој помоћи, остварење њиховог идеала Велике Бугарске, и у сваком случају добили су могућност, да положи чврсте основе свом државном животу, и да му обезбједе даљи његов развој и учвршћење. Напротив, српскоме су народу све наше жртве допјеле много мање користи. Проширење земљишта Србије и Црне Горе било је незнатно, особито у срањењу окупације Босне и Херцеговине. Главним узроком тога страшног удара, који је нанесен српској мисли, био је кобно сусједство српског народа са непријатељском Словенству западном Јевропом: географски положај српске земље међу великим државама на Балкану игра улогу најопаснијег српског непријатеља.

Познато је, да је тај удар, нанесен Српству окупацијом, постао још осјељивији усљед оне тајне конвенције, којом се Србија одрекла Босне у корист Аустрије. У накнаду Босне Аустрија је показала Србији пут у Македонију и на Солун. Савјет је тај био преваран, и прије свега користан Аустрији, јер је она намјеравала одити по стопама српске авангарде и користовати се посљедицама сукоба српске са бугарском пропагандом, која је до тада сама монополизирала Македонијом. И распра се између браће распадила, која је опаснија и од српско бугарског рата, такођер Аустријом надахнутог.

Докле Бугари имају право, воли „Н. Врмја“, кад пребавују Србији, што се одрекла Босне, и што троши своје силе у сасвим ново, у словенском смислу неблагородно подухеће, да културно осваја дио Македоније, ради будућег свог изласка на Солун. Срби се нијесу на Македонију обраћали, остављајући њезино хришћанско становништво сасвим бугарској црквеној пропаганди, која је учинила велики словенски подвиг, ослободивши македонске Словене од грчког свештенства.

То је стање трајало све до почетка српске пропаганде у Македонији у средини осамдесетих година. Ипак пошто је једном пропаганда отпочела, и показала се успјешном преко очкивања, пошто су Срби нашли у сјеверној Македонији велики број својих савременика — Срба, који су прије равнодушни били према својој националности, а сада почињу увиђати, да се разликују од Бугара — положај се сасвим измјенио, и бугарско претензије на Србе постају смијешне, тим више, што Македонија фактички не припада ни Србима ни Бугарима, него на жалост Турцима.

Поводом двадесетне годишнице од почетка руског рата за ослобођење, која је Бугарима дао много, а Србима наивно више тешких искушења и разочарања него ли стварног добра, Срби су се надали одразновати мали корак напријед, једно мало културно освајање — посвећење првог српског митрополита у Скопљу. Ми вјерујемо, да и из душе не пожелимо ту ситну задовољштину. А како су се Бугари одазвали? Цјело политичком оргијом! Не ограничавајући се на бурне протесте, они отворено окривљују Русију, да је пристрасна, и најпослије приста, да је оставити православље. Ако Султан изврди

Фирмилијана, македонски Бугари прећи ће у унију с Римом!

Бугарима се чини таква игра са светињом сходним политичким оруђем. Али ће код нас она произвести сасвим други утисак, него ли се мисли. Она доводи до мисли, да је најпослије вријеме свршити с том недостојном оргијом, свршити једним или другим рјешањем, али свршити на сваки начин што прије. Ако је вјеровати последњим вијестима из Македоније, има један разлог више жељети брзог рјешања: користећи се српско-бугарском распром и лако-мисленошћу Бугара у остављању православља, аустријска католичка пропаганда почиње сједијати подизати главу; њој не оскудијева ни новца ни ревности. Познати су успјеси католичке пропаганде у Босни и Херцеговини под заштитом Аустрије: то је опасност, коју никакo не смијемо омањавати. И тако треба узети озбиљне мјере, да се изврши Фирмилијаноно посвећење. Ако пак Фирмилијан може чекати, то опет треба што прије објавити, да ће он причекати Нема ништа грђе ни опасније него штетна и за Србе и за Бугаре тешка неизвјесност положаја.

ДОПИСИ.

Никшић, 25 априла 1902. — Госп. Уредниче! 22 о. м. прославили смо са великим задовољством, један од најрадоснијих дана, рођен-дан Њ. Кр. В. Књазиње Милене. Са великим задовољством рекох, јер је тога дана Бог намијенио сјајну звијезду нашем узор Господару Књазу, која је обасјала свети Дом Петровића, која сјаји и најсиромашнијем дому приногорског сиромаша, која нам је нада и утјеха и која лебди над нама Својим благим духом, као лебди добра мати над својим јединцем.

23. Прославићемо дан светог Ђорђија, који је слава наше свете куће Петровић-Његош. О обје ове свечаности присуствовао је и пјеначка дружина „Захумље“, која заиста заслужује сваку похвалу.

Стога се и усећујем, да опростим ако

могнем, да опишем свечаност овога друш

тва, коју су били приредили, а која је

ријетка, ако ћемо правилно, која је прва

ове врсте у Црној Гори.

Има већ неколико дана од како ово вриједно друштво све нешто ради и, ма да сам један од радозналих, опет нијесам могао да докучим у чему је ствар. Тек на 20 о. м. изашло је на јавност: Да је друштво набавило заставу из Новог Сада од вриједног г. Дуке К. Алексијевића, и да су на својој главној сједници, једногласно изабрали за кума исте заставе, патриоту и родољуба г. Јова Голијанина, трговца овдашње вароши, и да ће се освјетити на радосни Ђурђев-дан.

Сад сам био и још радозналији. Знаш да су друштвени сви досадашњи радони хвалили достојни, али тек, ово је нешто замашније. Ну, нада је ту јер по самој замисли, да се друштво опити са таквом лијепошћу заставом, која ће бити добрим свједоком његовог живота и рада; за тим по избору кума који ће бити темељ тога друштва да, ја сам сад једва чекао да осване Ђурђев-дан.

Ђурђев-дан је освануо крајем; пјаном се почео народ кретати у гонилама. Околица је почела придолазити и за час а пјача је пуна била.

Елем свак је сад са великим задовољством изчекивао на ову ријетку свечаност. На 9 ура био сам пред дивном Световасилевском црквом. Народ бјеше у великој поштовању. Сви смо чекали и дочекали. Друштво долази. У средини је застава са српском тробојницом, траком на којој су са златним словима написате ове значајне ријечи: „Никшићско Пјеначко Друштво „Захумље“ под високом заштитом Њ. Високог Књаза Петра“. А коју је носио крајњи млађи, члан друштвени Перо, син вој. Ђура Церовића. С једне стране је слика св. Ђурђа, слане друштвене, а с друге Владика Раде и виле са вијенцем у руци; ушли су скромно у величанствену цркву гдје је барјактар са заставом остао на средини цркве, а друштво пође на пјевницу да одговара св. литургију. Одмах за тим дошао је кум, у најбогатијем приногорском одјелу, са орденима, којима га је Господар за његове заслуге одликовао, и стануо с десне стране заставе.

Иза литургије и благодарења друштво је сасло доље, и опет околело заставу и кума. Сад наступа чинодјејство, којег су извршили г. г. свештеници поп Илија Јовићевић и поп Нико Мартиновић. По свршетку чинодјејства свештеник овога храма поп Илија, предао је заставу куму и изговорио врло значајну бесједу. Кад је друштво кренуло, а на челу му застава и кум, цео је народ за њима упутио се, а друштво је пјевало патристике пресеке као: „Ено барјак“ и „За дом мили“. Све док се дошло до друштвеног долака, који бјеше свечано искликан, зеленом довориком и сликама, и који је био богато снабђен за дочек гостију, који су дошли на друштвени позив, да се почасте закуском и пићем разним, којег је било у изобиљу.

Иза честитања приступило се прекајивању крсног кодача, који је обавио чини свештеник поп Ђорђе Милосавић. За тим је г. Симо Шобајић, потпресиједник друштва, поздравно госте са својом лијепошћу бесједом, у којој је поставио задатак друштва и пожртвовање грађанства никшићког, који су и учинили да ово друштво и данас постоји и ради, а сувише уз њихове добровољне прилоге да је могло набавити тако лијепо заставу. Свој говор завршио је клицањем: Живео Високи друштвени заштитник Књаз Петар! — на што је захорило грмљаво Живео!

Прву заданицу од присутних гостију подигао је окр. кап. г. Обрен Николић у здравље Књаза Петра, заштитника друштва и захвалио дружини на издржљивости и изузету. Друштво је одмах запјевало Црноречку химну иза које се захорило: да живи Црноречко! Другу је заданицу подигао добри старина г. Перо Коетић куму г. Голијанину, која је такође пошраћена са бурним клицањем: Живео кум! Сад је кум устануо наиздривно, прио у здравље нашег витешког Господара, за тим у здравље Њ. В. Књаза Петра, под чијим укрљем окрљем и својо друштво захвалило је оснивачима а такође и садашњој дру-

Дунава и Балкана. Ген. Гурко пријетио је жељезничкој линији Јени-Загра-Бургас; да је био мало јачи и да је у Бургасу била наша ескадра, наш положај иза Балкана ишао би бити чврст.

Први наши успјеси учинили су тежак утисак у Цариграду. Главнокомандујући Керим паша био је замијењен; Мехмед-Али-паша и Осман паша наређено је да одма прђу у офанзиву.

Други период кампање (јул и август) означио је крвавим сукобима, у којима обје стране без успјеха нападају једна другу. Послије боја код Ески-Загре, кад се показало превасходство силе Сулејман-паше, ген. Гурко по наређу ген. Радецког повлачи се у Ханикијски кланац.

На нашем десном крилу ми идемо на Плену, али нас Осман-паша предупређава на тој тачки и при нападу 8 јула ген. Шилдер-Шулднера свршава неуспјех, којем са губитком око 2800 мртвих и рањених. Овај неуспјех био је од последица у моралном обзир; последице тога ген. Криденер добила наредбу да опет нападне Плену; овај напади 18 јула опет је био одбијен, гдје наши губитци допире 7000 момака. Глас о овом неуспјеху произвео је немо пријатан утисак на наше западне непријатеље.

Назенађени неочекиваним отпором, ми за вријеме одлажемо нападај на фронт и појачавамо наше десно крило. Турци са своје стране прелазе у офанзиву против Шишкиског и Румчушког одјељења. Наша храбра војска сријета према жестоке нападе Сулејман-паше, и кланац Шишка остаје у нашим рукама цијеном 5000 мртвих и рањених. Него тако су били одбијени напади Мехмед-Али-паше на позицији Каселово-Абдино, Населеница Царевића и нападаји Осман-паше на Пелишет, са губитком око 3000 момака.

Офанзива турска није успјела услед осуетна јединства операција и услед ста-

жине, који су прихватили овај поштен и похвални рад.

Сад је наступило опште несела, које је трајало све до подне. По подне друштво је корпоративно појетило свога кума г. Голијанина у његову стану, и ту му чинило овацје. У нече је, по ранијем програму приређена играчка, на којој је било више од 200 душа гдје су цровели уз неописано несела до касно у ноћ.

Дакле, и ако тешка и ријетка свечаност, елем ми се нијесмо ни овом приликом преварили. Па ко би могао а да се не захвали вриједној управи друштвеној? Зар она не заслужује од нас грађана велику благодарност, као и сваки поједини члан овога лијепог друштва.

Обчарани њиховим радом, и трудом, можемо са задовољством забиљежити још и то да је — осим дара кума — Крсто Кавела, ондашњи трговац даровао тога дана друштву 50 круна; а у то друштво је добило још пуно чланова у својој средини.

Хвала најпослије г. Николи Лековићу друштвеном хороваћу који је друштво доћерао у пјевању докле, да могу онако дивно одијевати ону, управо свега Српства химну: „Падајте Браћо“. Мислим да је то добар свједок до којег је степена у пјевању дошло ово друштво.

Само напријед! Сложним се радом све постизава а кријепком вољом се свака препона руши. Нека друштво пође у будуће као до сад, па ће се одужити милостивој пажњи свога високог заштитника и свега грађанства које му жели најбољу срећу и напредак!

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Једна свечаност.) Цариград. Гласник пише: 23 и 24 овога мјесеца у Цариграду, сједишту егзарха бугарске цркве, и у предграђу Балата у бугарској цркви св. Стевана прославио је јубилеј бугарског егзарха Јосифа. Прослава се није типала само личног јубилеја поглавара бугарске цркве, већ је свечана и успомена на одијељење бугарске цркве од Васеленске Цркве. Овај други момент далеко је важнији, и ако је мање петициан од првога. Међу тим учасницима ове свечаности, којих је било немерљиво више из Бугарије него ли из егзархатских епархија из унутрашњости царевине, живље су осјећали значај мање истинитог момента, који је, у осталом, сама егзархија са своје стране истакла у опширном прегледу свога рада од 1877. до 1902. године. Циједа прослава протекла је мирно и дјелотворно. У њој су учествовали неким чиновици егзархије, те није нашла знатнијег одзива у цркви, која је отпала од Васеленске Цркве. Тој издржљивости у учешћу отвореном поглављу је узрок у осјећајима саме цркве. Ма да је од одијељења од Васеленске Цркве прошло неколико генерација, нацихитани више у духу свјетском него религиозном, ипак та црква није могла заборавити све оне незе, које су је држале у окрљу Васеленске Цркве, и које су били поводом оне просла-

не набиле јаче у сјећању. Бугарска црква, коју остале православне цркве нијесу могле признати себи равно, има данас у нашој царевини 7 епархија и велики број цркава и свештеника. Али за оцјену једне цркве није довољан само број храмова и свештеника. Главнија је много њена садржина, срствена њенога рада и циљеви цијеле установе. Да ли је бугарска егзархија, која је у дјелу привела и по нека добра и корисна начела, успјела и својој цркви дати више праве, религиозне храни, оне у смислу учења највећег учитеља људи, Исуса Христа, — о томе ми нећемо овдје давати оцјену. Довољно ће бити да поменемо, да се егзархија у многоме одвојила од оних племенитих циљева, под чијом је заштитом и створена. О томе су доказ прошлих двадесет и чет година. Срби у опште нијесу могли учествовати у овој прослави, али би искрено жељели само једно: да се црква егзархиска поста-ра да своје учење у много већој мјери не-го до сад прилагођава једино негати-ној науци Христовој. Занимљиво је међу тим, да баш ти чисто религиозни циљеви, због којих су у први мах они, који су егзархију тражили, и забили симпатије, ни-јесу ни у колико постигнути.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Подизимо повртарство у околини наших градова.) Биоградски „Тежак“ доноси: Србија увози данас и то већим дјелом из Аустро-Угарске Њемачке и Италије, које у кромпир, зелени, вариву сијежем (25.167), које у пасуљу, грашну, сочиву, бобу (33.389), које у луку бијелом и црном (11.170) и бантованском сјемењу по вриједности на 125.285 динара и то већим дјелом за Биоград. Дакле би да је ереће и више усталаштва, Србија могла да извезе зелени и црну најмање за 1.000.000 динара, не рачунајући и варива (грашак и сочиво се врло ријетко гаји у нас и за домаћу потрошњу); што се смје слободно тврдити кад се само варива у зрну (првенствено пасуљ) већ сад извезе у 629.505 динара.

Сметњи томе има наиздан а не мала је и наш трговински уговор нарочито овакав слободан и ограничени слободај какав имамо са Аустро-Угарском, гдје се и погранична трговина, нарочито са повртарским производима ослобођена како увозне царине тако и обртне порезе и свих осталих узредних такса. „Мјесто да повртарство у околини Биограда како има свих погодности за исто, као што тврде нека села, као: Сланце, Мирјево, Вишњица, гдје у великој мјери производе неке врсте поврћа мјесто да се повртарство развије и унаприједи, то није било могуће због Земља и његове околине пошто су они уживали повлашћу пограничног промета. Али далеко је више кривица и до нас самих, што ничим нијесмо помагали ону грану производње, но јој само одмагали. Повртарство је одама отерано биоградском општинском тропарином, која је огромна: 2 динара на 100 кгт зелени кромпир и лук по 1 динар) на продају се или не. Иста се мјера примјењивала и на земун-

с тврдим увјерењем, да ће његови покушаји офанзивни бити одбијени. Сто хиљада ми смо могли послати иза Балкана још јесени.

Свакако под Плевне значи рјешитељни прелом у току рата. Наша војска под главним начелством ген. Радецког и Гурка, широким фронтом, прелази Балкане, разаривши тим објекте, које је подржавао и Молтав, да се знам они не могу прећи. Нови главнокомандујући Сулејман паша имао је од 80 до 100 хиљада војске, да нас ерете. Западно одјељење ген. Гурка протрло је преко Етропољских Балкана са 55.000 момака, а источно ген. Радецког (око 45000) кроз Иметлијски, Тревенски и Шишкиски кланац. У бојевима 26, 27 и 28 децембра, штитећи позиције у Шишкиској, Весел паша био је разбијен и принуђен да се преда. Тако крајем године већ је било 70.000 Турака заробљено. Послије тридневне битке код Филипопоља (6-7 јануара) војска Сулејман-паше била је расијана, а 8 јануара заузео је Адријанопол без боја. Авангарда Скобљева брзо се покретала напријед, ми смо били већ близу Цариграда, али примирје 19 јануара зауставило је наш побједоносни поход на догледу Воевине и турске престонице.

IV.

У Закавказју, војска, која је имала напа-дати, сакупила се близу малтазијске грани-це у четири одјељења под главним начел-ством В. Књаза Михаила Николајевића; од њих еривански, александропољски и ахал-цијски састављали су засебни корпус гене-рала Лорис-Меликова (55.000 момака). Ри-онско одјељење генерала Охлодџије дјело-вало је независно. Турци под главним ко-мандом Муктар-паше имали су испочетка против Лорис-Меликова више од 40.000 момака а за одбрану Батума 20.000 под начелством Дервиз-паше. Паша је ивиче дјеловања био у брзом освајању при-ли-

ско повртарство то је истина; али близина и све могуће олакшице у превозу, царинском поступку итд. иду на руку да нашу утакмицу поред Београда бије у главу а тако је одавна интензивнија култура (повртарство на пр) и умјешност у обрађивању докле у нас пада да се они покрену и упуте, да се приватна предузимљивост у нашем простом земљорадничком раду пробуди и подстрекне.

И о овом важном занимању становништва у околини наших важнијих градова, нарочито Београда, намјеран сам да пробормисају ријеч.

Стара је то ствар, да се у селима теже може добити зелени и поврћа, но у градовима. Кад би се повртарству домаћине више оданале, били би безбједније, да ће им челама мање патити од болести, јер поврће је здрава храна која крв чисти и лако се вари, нарочито као додаток уз другу болу храну.

Али по себи се разумије да повртарство изискује и више труда и умјена.

Прије свега умјешна обрада земље је прва главна погодба, јер што земља за поврће буде боље обрађена и како ваља пољубрета, биће сва плодније.

Но не само да се мора имати уопште потребна знања о томе, но и свако поједину врсту поврћа мора се имати особеног знања и о томе какву земљу свака од њих изискује, да ли плодну или мршавију, да ли свијеже или старије пољубрену, на ком положају боље усајена, равном или усрптом, гди га мање тоња и рђа бије, гди га мање бувак сатира итд. како се које и кад сјеје, колико се пута и кад које сјетијати има, кад које стасана и земљу за собом оставља за сјејање и расађивање других врста; које се сјеје, то јест, одмах сјеме полаже у земљу, гди ће расти и стасати а које се мора претходно засијати на лејама, па тек потом, кад расад стаса, расађивати онамо гди ће расти и стасати итд.

Све то и још много што-шта друго мора знати онај, који хоће повртарство у велико да се бави, ко хоће од њега и користити да вуче продајом, што је нарочито у близини великих градова на свом мјесту. О свему томе мора имати знања и искуства онај ко се у велико повртарством бавити жели; мора располагати водом за заливање, великом количином ђубрета за ђубрење и мора се трудити да гаји рано поврће, које прво за тржиште стасана и најбоље труд и рад повртару исплаћује.

Али то је и повртар од струке, онај коме је само то и главно занимање, ко од тога рада жели да створи себи и својима средствима за живот и надживљање; то врједи за онога ко повртарство тјера као занат, и ко сву своју, све поврће хоће да гаји за продају и за тржиште.

А меки није, чамјера, чамјера, врхун повртарства да говориш, већ о оној грани његовој, коју скоро сваки наш земљорадник може споредно уз свој главни рад да ради, па било за поврће за сопствену потребу или за продају сирема. И занесен само од прохладне, од његове умјешности и спреме, од прилике и згоде (шоложаја, воде за лако заливање земљишта) да ли ће повртарство у маломе и са што више врста поврћа у велико гајити.

није утврђена (Бајазет-Карс-Ардаган-Батум), а затим напад на Ерзерум.

У првом периоду ушао је у предјеле Ерзерумског напјата скоро без отпора; заузимљемо Бајазет, улазимо у Ардаган без боја, опсађујемо Карс без отпора. Преузимањем сила Муктар-паше и ненајбоље организирана команда принуђују нас на освајање Карса, обзиром на његову близину к нашој граници; а за диверзију непријатеља, који се налазио за Сингалом, одправљено је ериванско одјељење. Користећи се тим нашим заустављањем, Муктар-паша успијева да доврши усредоточење своје војске и да приближи појачања из Багдадског округа.

Неповољне вјештице из Саганлуга принуђују нас да дигнемо блокаду Карса и дио војске под ген. Хајманом да пошаљемо на Саганлуг, ради заједничког дјеловања са Тергокусовим. Онај покрет завршује неуспјешним нападом на Зивни-ску позицију 13 јуна. У исто доба рионско одјељење претрпјело је неуспјех код Цихиздири. Ови чести неуспјеси доводе корпусни штаб до закључка, да је кампања отпочета недовољним силама; после чега би рјешено, да се дио рионског одјељења споји главним силама и да се овамо пошаљу нова појачања.

Услед тога смо дигли сасвим блокаду Карса и повукли се ка граници. Турци пак, кренувши напријед, заузели су против нас позиције и ту су остали; недостатак превозних средстава омео је турског главног заповједника да оствари на врјеме свој офанзивни план, то јест, да упане у Закавказ и подигне устанак међу муслиманским становништвом. У том положају протекло је око три мјесеца.

Крајем септембра наше главне силе (од 50 до 60,000 момака) лабају се напајају. Од 20 септембра отпочиње ред бјјева по Аладинским висинама, који су свршили 3 октобра потпуним поразом

Има прилика у свијету гдје сељак, нарочито у близини великих градова, налази лијепог рачуна, да једну или другу врсту поврћа у велико сјеје и гаји, на њиви, као и остале усјеје у близини и даљем растојању око таквих градова, не појединци, већ читава села баве се гајењем купуса, раног и позног кеља, друга опет изводом црног и бијелог лука, производњом сјемења од лука и изводом арпака других неких врста поврћа (шпаргле, карфиола итд.) И у нас у околини Београда има села, као Сланци, Вишњица, Мирјево итд. који се увелико баве или изводом лука или купуса.

Уз та поврћа, која би се у нас сељаци т. ј. увелико по врстама успјешно гајити могла осим црног лука, аље и аршаме, извода сјемења од лука — гајење арпака, осим гајења купуса, могли би придоћи особито рани кромпир, грашак шећерац и крунац, пасуљ за боранију и арно, леће или сочиво; у другом свијету све те биљке одавна се већ рачунају у обичне усјеје, то јест у велико се на њивама и засебно сјеју, а не уз друге (као пасуљ и бундеве уз кукуруз) и увршћују у плодоред са осталим пољским усјејима. А то су све биљке, које добро роде, које добро плаћају уз њих уложени труд и рад, које имају увјек добре приходне у земљи а могле би се и успјешно и извозити, као и наш пасуљ за арно посљедњих година што све јачи извоз показује, тако, да је већ достигао врједност у извозу од 629 505 динара, а то је лијепа зарада и тековина за нашу земљу и за нашег земљорадника.

Али варива, поред пасуља, нарочито сочива (лећа) и грашак, као врло добра и јака, пријатна и здрава храна, као биљна храна једина која се по хранљивости равна најјачој храни: месоу, млијеку, јајима, за службују далеко већу пажњу у нас но до јако. За њих је увјек добра тражња, а леће и грашак у арно више у нас троше и довозе са стране, но што гаје у земљи; у нас, гдје се тако познаје и толико цијени важност варива судећи по пасуљу, та се варива а нарочито сочиво и дан данашњи продају бакалски, крме на 50, 60 па и 80 пара динарских килограм, роба је то бакалска а не циларска, као остало поврће.

Ваљао би се трудити да се и у нас до маћи гајење грашка и нарочито сочива и због тако добре тражње и цијене и што су тако добра храна; да се и њихово гајење уведе у плодоред, нарочито посље озимих стрњина, или као други усјев на њиви, посље дигнутог првог — на пр. ораса или јечма, јер су варива биљке, које не само да не исцрпљују земљу на којој се сјеју, но је привлачењем најважније биљке хране из ваздуха и њеним спуштањем, т. ј. „азотизацијом“ тј. „богатавањем“ и на тај начин припремају земљу за боље успјевање оних усјеја, које немо да варивом на истој земљи сјејати.

За то је дужност свих наших школских људи, који у народу живе а привремено државних економи, учитеља и свештеника, полицијских чиновника, шумара, маршених љекара и порезника итд. да га упознају са великим користима гајења оних биљака и оваког рада, јер он

Муктар паше; ту смо заробили око 12,000 момака; остаци разбијене војске повлаче се ка Карсу и Ерзеруму. Генерал Хајман 23 октобра са свим силама заробљеног и ериванског одјељења напао је и освојио позицију, а наћу од 27 до 28 октобра и покупио је да изненада упане у Ерзерум. Покушај није успио. Међутим под Карсом биле су подигнуте опсадне батерије, које су 30 октобра отвориле огњ на утврђење нижег логора.

Наћу 6 новембра тврђина је била освојена крвавим јуришем, гдје смо изгубили 7000 момака.

С падом Карса ослободило се више од 25,000 војске, која је била послана дијелом да појача опсаду Ерзерума, дијелом да дјелује против Батума са стране Ардагана. Ово је дјеловање било прекинуто 21 јануара примирјем, по ком је Ерзерум нама био предан.

За врјеме кампање кавкаске обале Приог Мора налазиле су се у тешком положају: турска флота савојно је нападана на мору, бомбардујући и искрцавајући десанте. Били су нападани: Николајевски, Потти, Адлер, Сухум. И ако су десанти и били одбијени, али не имајући флоте, били смо принуђени држати по обали неколико одјељена војске.

За све врјеме кампање обје војске претрпјеле су следеће губитке: дунавска: убитих и од рана умрлих 16,000, рањених 43,000, погинулих од болести 51,000; а кавкаска: убитих и умрлих од рана 1,870, рањених 13,000, умрлих од болести 37,000 момака.

У.

У прве неколико наших крупних неуспјеха, рат је сирнио жестоком разгромом оружаних сила Турске. Неколико непријатељских војска биле су расијане и заробљене, наша авангарда примакла се Цариграду. Турци су се већ савлађали

тешко да ће имати прилике тако скоро и на дјелу да то види и да се са тим упозна.

Не знам да ли би се и смјело препоручивати да држава занеде и награде (премије), те да њима потпомаже у школима великих градова, нарочито Београда ширење овог онаког једностраног повртарства у велико сјејање варива, лука или купуса итд.) али да би била савремена и врло корисна мјера, кад би се приредно који повртарски курс (а има много напреднијих асала гдје их приредују чак и за будуће домаћине сеоске итд.) и што је главно кад би се бар за околину Београда поставио један путни учитељ из повртарства, то је несумњиво.

За такво домаће повртарство, које служи више за своју потребу, но да се рачуна и на какву продају, изискује се мање средстава, ма да и ту мора бити већ изјења и разумјевања, мора се имати бар општих појмова. Јер на пр. ако се на свијеже пољубрене лејнице посјеје мрква, першун, уопште биље коријенасто, онда ће се имати само штете и јада, пошто то биље никако не трпи свијеже пољубрену земљу; исто то важи и за грашак и пасуљ. Гдје ће се то биље сјетијати морали смо земљу бар на шест мјесеца раније, пред сјејање, пољубрити.

Друкчије је са бостаном, краставицама, купусом и кељом, салатом, спанаћем и осталим зељастим биљем. Њима баш сировашње, свијеже ђубрење прија и порасту им год.

Али прво је правило ђубре се не смије штедити, јер повртарство и гајење поврћа изискује много више ђубрета, но ратарство, јер се поврћем које много роди земља много јаче исцрпљује и јер се махом са исте површине у истој години скида по неколико берићета једно за другим.

У погледу ђубрења влада обично највећа произвољност, иде се из крајности у крајност: докле једни градину или поједине леје ђубре сваки пут, кад сјеју или расађују, докле други или не ђубре довољно или и никако. А ни једно ни друго не ваља, јер у првом случају оно је расипање ђубрета, и у овом другом ово је скомрачење и цињивање, које се свети кривим и славим берићетом.

Због тога ако хоће да се поступи и у томе онако како је најбоље, онда се мора најприје увести нека подјела у својој градини и у раду у њој; према биљу што тражи свијеже ђубре, да се ђубри пред сјејање или уз сјејање (на пиштавином и за пријеме пораста) и биљу што изискује у земљи угорело ђубре.

Најпростије се то ради на тај начин, што се сваке године по половина градине пољубри и у првом реду засије купусом, спанаћем, бијелим луком, целером, салатом итд. а у другом реду црним луком, мрквама, паткаватом, варивом итд. Овака подјела градине и распоред ђубрења биће корисна, докле земља још добро урађена није и још слабо има прилике, угорелих биљних остатака; али гдје се по неколико у години скида и гдје је земља боље урађена и растреситом постала, ту се мора чешће ђубрити.

За бољу, богатију градинарску земљу биће довољно завести тропинарну обраду;

све купско поврће, може се, према својим захтјевима земљишним, подијелити у три врсте:

1. Такво, које од природе већ изискује врло мрну и јако ђубривиту земљу, јер у посној, мршавој земљи остаје ситно и није тако укуено ни сочиво, ни или здрављено или прозукло. Тако салата питома и дивља, купус, спанаћ, бијели лук, целер, першун, краставици;

2. Такво, које истина да тражи добру, мрну земљу, но не подноси или не тражи и свијеже ђубре. Ту спада скоро све коријенасто биље мркве, роткве итд. Исто тако кромпир, све врсте црног лука, не подносе свијеже пољубрену земљу, јер онда избијају у бикове и замћу сјеме.

3. Такво поврће, које успјева добро у посној земљи као грашак, боранија, арпакац, аља.

Да би се свакој врсти поврћа могла дати онаква земља какву оно тражи, ваља цијелу градину подијелити на троје и сваке године ђубрити један дио, тако да сваки дио буде пољубрен сваке треће године и онда на пр. на следећи начин распоређивати поврће из све три врсте по реду и начину засијевања на ономе дијелу који је први пољубрен. Прве године, пошто се све обере, земља се пољубри, па онда са зимским купусом засади. Идуће године, пошто се земља у прољеће добро прекопа и обради, те се сад већ угорело ђубре са земљом добро промијеша посади се купус, целер и друго поврће из прве врсте. Друге године на тој земљи сади се кртоласто и остало биље из друге врсте, а идућег, сад већ трећег прољећа по ђубрену посјеје се грашак, пасуљ и сочиво, па кад се они дигну опет дође ред за снажно ђубрење с прва краја.

(Земљорадничке задруге у Срба.) Добра уређивање „Вранково Коло“, које и оном приликом топло препоручујемо нашим читаоцима, доноси под насловом *Општина српских земљорадничких задруга* ову биљешку: „Једва једном да кажемо: Хвала Богу! — Читамо, како се у нас на све стране оснивају земљорадничке задруге. Ми те вјешти пратимо радосни радосном српском народу, који је био немало већ зачумио, очајао, отупио, па сад опет оживљава, пратећи задовољно како се српски народ тргао и освијестио, и како се после дугог застоја и у нас опет немало у сваком селу напријед на боље окренуло. Да се српске земљорадничке задруге свуд оснивају, да свуд напредно благотворно дјелују, то није новина. Та наш Савез српских земљорадничких задруга закупио је као што је познато, недавно Бачку пуста-ру Сирин (4.600 јутара), за својих 16 бачких земљорадничких задруга за годину закупних од 146.393 круна на 12 година.

Све то зна сваки Србин, а ми хоћемо само да забележимо, да је ово дана стота српска земљорадничка задруга примљена у наш Савез српских земљорадничких задруга, које су у свему, т. ј. и у форми и у ствари, дакле, у свему одговориле свима захтјевима свију наших закона, а и свима прописима нашег савеза, то су тиме стекле способност да их је наш савез, који у свему врло строго поступа, под своје окриље примити могао и примио. Осим

Исто искуство је показало, да обзиром на постојању пријетњу нашем боку, ми можемо дјеловати на главној операционој линији само дијелом наших сила. До сад је Русија била навада усамљена, ако не узмемо у рачун двосмислени и неугодни савез с Аустријом. У будућем пак рату с нама ће бити Француска, али ће се за то увеличити и број наших противника.

У осталом Русија, у случај новог рата с Туреком, искаће себи добрих савезника и на Балканском полуострву. Данас, 12 априла, Црногорци, Бугари, Срби и Румуни треба да се сјете, како су назад четирт вијека они заједно с нама ступили против једног истог непријатеља и смјерали на бојну пољу своју крв с нашом за дјело, које се сматрало животним за свијех. Сви су се одазвали на позив Русије, сви су били један за другог, у ујерену, да ће тако бити боље. Русија није обманула њихово пошерење.

На жалост, за четврт вијека иза великих догађаја, много је било позаборављено. Сви су се међусобно свађали, само Црна Гора остала је постојано вјерна својим старијим другу. Срећом за свијех, непријатељски однос опет су напустили између Бугарске и Русије. Сама Румунска налази се у хладним односима с нама и с јужним својим сусједима, али се надамо да ће опет изаћи на прави пут.

Наравно, нов судар са Туреком, само ако нас на то назову, имаће главном ци-

тога оснива се сад још 65 задруга, које ће такођер у савез приступити, али тек онда кад у свему свима прописима задовоље. Од споменутих 100 српских земљорадничких задруга имаде их 28 у Угарској, 72 у Хрватској и Славонији, а чланова у тим задругама биће данас од прилике 4.000. којих имаће репрезентира и преко 20 милијуна круна. Ове податке видимо у главном извјештају првог конгреса Савеза српских земљорадничких задруга, који је одржан прошле године у Каменици. Ово годишњи конгрес одржаће се у Митровици мјесеца маја, а сви пријатељи српског припредног напретка треба без разлике да се нађу на том правом, чистом и озбиљном српском састанку и разговору. — Осим тога имаде и у Србији неких 300—400 земљорадничких задруга Рајфајенова система, које, исто тако као и у свијету, врло добро напредују. — У Јевропи има данас сигурно 40.000 таквих задруга, а за пет година биће их сигурно и у нас Срба 400—500. — За кратко вријеме ова је нова српска установа ето толико успјела, да се смије упустити да прекупи Сирин. Да смо на вријеме тако почели радити, нема сумње, имали бисмо данас и Врдинички и Беочински мајдан у својим српским рукама. Али подржи свијести и вредно српска, бар и овако и даље, — хиљаде ланаца српских народних добара обрађиваће исто тако надајмо се, вриједне српске руке својом снагом и својим капиталом, а на корист српске цркве, школе и народног свога напретка!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 3 маја

(На знање.) На добинена питања с више страна, у стању смо одговорити, да ће колски пут од Ботећића до Острога бити брзо готов, и да ће се побожни поклоничи њиме служити о престојој овогодишњој Тројичинској свечаности.

Међународна конференција Црвеног Крста. Изашао је списак чланова VII. међународне конференције друштава Црвеног Крста, која ће се састати у Петрограду, и на којој ће наше друштво Црвеног Крста заступати г. др. В. Перазић, шеф нашег санитета, као званични делегат.

(Немири у Арнаутлуку). Из Андријевце јављају нам, да су се 18 прошлог мјесеца Арнаути Бураковци свадиле међу собом, и то Шећерци с једне стране а с друге Риза-бег и Муртеза бег. Из те свађе дошло је до оружаног сукоба, у ком је пало 17 људи од обје стране и цијеле куће Шећер Цурове у Ђаковици изгорјеле су. Посредовањем власти успостављен је био мир. Барјам цур постављен је пашом и премјештен са породицом у Скопље, гдје ће му се дати кућа у накнади оне изгорјеле у Ђаковици, а Риза бег је позван у Цариград.

(Личне вијести). У сриједу вече сти гао је овдје дјакон руски из Беча Петар Григоровић Преображенски, који је сјутра дан посјетио нашу Митрополију. Цраћен г. протођаконом Радичевићем, посјетио је придворну и митрополитску цркву, гдје се поклонио икони Светог Петра Цетињског, прегледавши неке знамените старине. Такођер је посјетио гимназију и богословију, гдје су га професори са управитељем понудили присуствовати при предавању неких предмета, остао је подуно задовољан. Прегледавши још неке знаменитости на Цетињу, трећи дан је отпутовао на своје одређење у Бечу.

— Пишу нам из Подгорице:

Овдашња уважена фирма Андрија Гвозденовић, на челу које стоји вриједни му син г. Захарија, у великој ради на уређењу фабрике за израду свакогврсног гајтана и буљме. За овај посао иста је фирма, већ набавила најмодерније машине, а кроз који дан доћи ће јој и мотор на бензину за покретање односних машина.

Да би се овај посао упутио и дао му вид модерне индустрије, као и да би се у овом раду научили наши људи, г. Андрија Гвозденовић се потрудио, и испало му је за руком наћи човјека са стране, врло вјешта и ваљана.

Особито је сваке хвале достојно то, што г. Гвозденовић намјерава, за овај посао, употребљавати домаћу силу и вуну, те тако сав повад, који је за ова два нама тако потребна артикула, до сада на страни одлазио, сада ће овим предузећем у земљи остајати.

Ми се овај лијепој појави од срца радујемо, и не можемо пропустити а да најтоплије не препоручимо ово право модерно индустријско предузеће не само потрошачима него и нашој Књажевској Влади за сваку могућу потпору.

На крају остаје нам г. Гвозденовићу од срца пожељети у овом најбољем успјеху.

С. М.

Жупа Градачка 7 априла 1903 год († барјактар Петар Милов — Кажич). Лицем на Цвијети у вече, пресели се у вјеч-

ност, један од најбољих старих јунака, нашег племена: барјактар Петар Милов — Кажич.

Рођен је на Градац око 1820 године. Још у својој младости показао се храбар и одважан и показао се прави друг оних барјактара пригорских који су с правном заслужили носити символ српске слободе и независности у лијевој, а оштри јатаган у десној руци, на бранику српске слободе.

Још у младости постао је у ондашњу гвардију, а после тога постао је стотиниш, а за тим барјактар; тим дачицим чином, поносио се како на бојном пољу тако и до своје дубоке старости. У његовим храбрим кишницама, у првим редовима наших племеника, вила се поносио српска застава.

Почетком граховске године, учествовао је у бојевима, и почео се одликовати својом храброшћу и неустрашивошћу и то: у свим ратним окршајима на источној граници наше домовине; а за тим у свим бојевима до сиршетка потонег рата, штитио нам свиједошћу готово сви ордени за храброст, који кишаху његове храбре прси.

Украшен људским врлинама, бијаше достојан се назвати потомак онога чувеног јунака барјактара Голуба Кажича, чије име и данас спомињу наши племеничи „дјаци“ Голуб Кажича добар и поштен, по коме је у наслеђство и добио барјак.

Свим врлинама, бијаше омиљен у својем племену и нахији, и његово име спомињало се покољењем: — а да бјеше тако омиљен међу данашњим нараштајем свиједошћу нам велики број народа, који се бјеше окупило те га у спроводу са 3 свештеника до вјечне куће испратише и врлом покојнику потону пошту указаше.

Покој му српској души! Јака му родна земља, коју је свим жаром срца свога љубио.

Један из пратње

(Из управе Вароши Цетиња). Ове недеље било је странаца на Цетињу: 97 и то: из Аустрије 46, из Италије 7, из Инглеске 8 и 4 госпође, из Немачке 3 и 2 госпође, из Русије 1, из Србије 1, из Турске 26, из Француске 5 и 3 госпође.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ

(Ужасна катастрофа). У четвртак прошле недеље вулкан Мон Пеле на острву Мартинику међу Антилима почео је да избацује камење а после тога усјану лаву. Под вулканом, на који се до сад држали, да је савиши мртв и да никад више неће избицати растопљену масу, од десет година на овом на обали морској у дигнути је варош Сен Пијер, која је главно мјесто истог острва. Сад је та варош, која има преко 25.000 становника, потпуно уништена. Усјанна лава као бујица сипала се са вулкана у варош и све што је затекла сипала. Од 25.000 душа спасило се само 30 лица, која су срећним случајем улетјела у француску крстарицу „Сисе“ и на њој заједно са командантом умукла у Форт Франс. Сви остали бродови, који су били у пристаништу такође су изгорјели. Из Форт Франса командант крстарице помоћу кабла извјестио је министарство морине у Паризу о несрећном случају, јер је цијело острво француска колонија. У другом извјештају командант јавља да је хтио да се врати изгорјелој вароши, али није могао, јер је онкојо густ дим и сву околину обасео дебео пепео. Цијела околина претворена је у гариште. У вароши је био став француског гувернера, катедрала са архиепископом, палата врховног суда, страни консулати и т. д. Све је то сада уништено и од свега ни трага ни гласа. Ова катастрофа, која се може упоредити само са катастрофом Хекфулана и Помпеја 71 г. после Христа, узбунила је и запрепастила цео културни свијет.

(Државне и алкохол). — У Банарској потрошња пива непрестано расте, но упоредо с њом расте и број жртава алкохолизма. За последњих 10 година порастао је двоструко број војника, који су због болести срца пуштени из војске. Многи од тих рекрута исказали су, да пију дневно 10—16 литара пива. — Швајцарци троше на алкохолна пића годишње 330 милијона франака, дакле 100 франака на главу. 241 врата ракије увози се у земљу у количини од 500 хектолитара. Поред тога се пиво све јаче троши. Зидари у Берну за вријеме свога посла потроше годишње 12.000 хект. пива, дакле око 20% од своје целокупне зараде. — Француска влада препоручила је својим војницима у Кини чај и опомињала их, да се клоне алкохола, јер алкохол слаби отпорну снагу, те ће теже одолети опасностима тиме и необичним напорима. — У Русији су код средњоазијске војске укинули ракију и завели чај, али остала војска још увијек „по служби“ добија ракије о празницима и при већим напорима. Но и Русија већ има друштво за чување народног здравља, које је одредило нарочиту комисију ради проучавања питања о алкохолу. — У Инглеској постоји једно друштво за осигуравање живота, које је до 1847 примало само оне,

који у опште не пију алкохол, но од тога доба занедено је још једно одјељење, за оне, који се обвезу, да ће алкохол само умјерено пити. По билежикама тога друштва умрло је од 1866. до 1898. од сваке очекиване 100 снага 96 од тих је било 70 умјеренака, а само 26 оних, који није су пили ни мало алкохола. Неко друго елиничко друштво имало је у одјељењу абстинентних такође 24% мање смртних случајева, него код умјеренака. — У Галицији се за последњих 20 година порез за спиритусе учествовао, а сви други порези само се удвостручили. Због пијаности је осуђивано 80% од целокупног броја осуђеника. У Кракови се пије 45—60% ракије, у деликатесним радњама чак и 90%. Врло много пију занатлије, који све већма пропадају. — У Белгији су донесени строги закони против алкохола. — Са свију страна стижу извјештаји о кобним посљедицама прекорног пића. Неустојом је доказано да алкохолчари теже одоленају спољашњим шкољкавостима и заразама. Они лакше обољевају од тифуса, туберкулозе, запаљена плућа и т. д. и тим болестима много лакше подлежу него други људи. Лекарни доказују, да се алкохолизам љуто свети и на потомству. Borneville је нашао, да је од 100 дјете, која пате од идиотије (блесавости), 471 дијете од оца пијанице, 84 дјетета од матере пијанице, а 65 дјете од родитеља пијаница.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

ЊУЈОРК, 28 априла. — Стигао је један француски параброд из Фортде Франс са 450 спасених у Сенпијеру. Исти се одма повратио да тражи дали је још ко преостао жив. Потреса вј Мартинику престали су али ерупција вулкана траје.

ПРИЗ, 29 априла. — По вјестима из Портдефранса број жртава у Сенпијеру износи 30.000.

КОПЕНАГЕН, 30 априла. — Тврди се да ће Лубе на повратку из Русије посјетити Копенаген.

ПРИЗ, 30 априла. — Руски Цар извршио је Лубету поводом катастрофе на Мартинику живе симпатије своје и Царичине. Краљ инглески послао је парипком комитету 25.000 франака.

БЕОГРАД, 1 маја. — Финансијски одбор скупштински одбио је предлог зајма.

ПРИЗ, 1 маја. — Лубе је отпутовао у Врест, да се наневе пут Русије.

РИМ, 2 маја. — Генерал Оголенги именован је за ратног министра.

ЛОНДОН, 2 маја. — Гувернер Саввисента (Мале Антиле) телеграфирао је да је источна обала острва пострадали. Број жртава прелази 1600.

ВРЕСТ, 2 маја. — Лубе је отпутовао пут Русије.

БЕОГРАД, 4 маја. — Сјутра ће отпочети расправа у скупштини сврху пројекта зајма.

Англо-бурски рат.

ЛОНДОН, 3 маја. — „Рајтер“ доноси из Преторије, да преговори, који су се водили до сада између бурских црвака и бораца, нијесу имали повољан резултат за мир. Најбоље је жство мира остаје свеђер настављање енергичног рата.

На знање мјеснијем школским властима

Од сад се могу наручити и купити код Прве К. Ц. Поклашћене Књижаре П. М. Калугеровића на Цетињу шљедећи протоколи, који је уредио Глишо Школек Надзорништво:

I. Протокол школског прихода (од 220 страница). Цијена 7 круна.

II. Протокол школског расхода (од 220 страница). Цијена 7 круна.

Ови протоколи су великог формата и тврдо укоричени.

Цетиње, 20. Априла 1902.

Број 48.

У П Р А В А
ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Службене Објаве.

О Б Ј А В А

Овијем се износи на јавну продају следећа имовина: Васа Савића Мартинићна у Бајинца која је подишета за измор дуга Крсту Вурову Мартинићу из Бајинца.

1) Земља и гора за Крушевск страном која граничи од истока гором Ниска Нирони, од југа Јоша Крстова а од сјевера Лаза Ивова, процијењено а. в. кр. 30.

2) Један комат горе у Чулици бријег граничи од истока гором Вука Мићона, од југа старим путем, од запада Андра Лукина а од сјевера Ниска Трагови, процијењено а. в. кр. 50.

3) Један комат земљи и један горе у Вале, које граничи од југа гором Ина Никова, од истока имовином истога Васа а подишаном Лазу Цуки, од сјевера Ниска Локова и Марка Ивова, а од запада Илије Локова, процијењено а. в. кр. 160. У све процијењено кр. 240.

Лицигација речене имовине обављати ће се у Канцеларији кап Цетињске у Бајинцама 1. јунија ове 1902 год. али се неће никоме уступити испод процијенене вриједности, него ће се продужит продаја до 1. јулија исте године; не издати и тога дана процијењену вриједност. продужаће се продаја и до 1. августа исте год. а тога дана уступити се купцу и за $\frac{2}{3}$ од процијењене вриједности. Позивају се сви они који би желели купити речену имовину као и они који имају право прече купље да присуствују продаји са купцијом од 10% према процјени.

Бајинце, 1 маја 1902.

Број 216.

Капетан цетињски
Богод Мартинић.

Р. 114

Бр. 148

1—1

Приватне Објаве.

ШТАЈНБРУХСКА ГРАЂАНСКА ПИВАРА

Акционарско Друштво Будапешт-Штајнбрух

Потписана дирекција јавља поштованом грађанству, да је главни депозит своје буре за Црну Гору смјестила код господина

ВУКА ВУЛЕТИЋА,
посједника „Grand Hot-I-a.“

Ту се продаје на велико и мало њена на парижској свјетској изложби године 1900 првом наградом „Grand Prix“ одликована бира.

Дирекција

штајнбрухске грађанске пиваре
акционарског друштва
Будапешт-Штајнбрух.

Р. 56

Бр. 31

2—4

НА ЗНАЊЕ

Првог Маја издајем под ћирију два лијено уређена дућана на раскрсћу, у Катунској, а према Иванбеговој улици, кућни број 37.

Цетиње.

Милош Драгић.

Р. 25

Бр. 33

2—2

О Б Ј А В А

У магазину овдашње Царипарнице налазе се три кашете, којима се власник не зна, под N-г 15.166, 15.167 и 15.168 у све три тежине кила 123, а под марком С. Р. Ф.

За горе наведено позива се власник да се што пријед потписаној Управи пријави са чистим доказима; иначе са свегом Кн. Цр Царипарског закона параграф 32 последице ове објаве тридесети дан, а за важиру, Државне таксе и осталог трошка продаје се: буде ли остатка за четири мјесеца чекаће се за речено вријеме, а не пријави ли се изгубиће свако право потраживања.

Број 43.

Никшић, 29. Априла 1902.

Управитељ Царипарнице
Кн. Р. Ковтац.

Р. 104

Бр. 34

1—2